

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. op. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINICA

Prețul abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 corăne
pe 1/2 de an 5 cor.
România și străinătate pe an 14 fr.
pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edite
etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la
150 de cuvinte 6 cor. până la 200 de cuvinte
8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea
„FOAIA DIECEZANĂ”
iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
Administrațiunea Tipografiei și Librăriei die-
cezane în Caransebeș. Telefon Nr. 30.

Patriarhul Kiril Lucaris

Confesiunea Pseudolucariană și urmările ei

8. Sinodul dela Iași.

Gândul lui Partenie și Movilă¹ se îndreptă deci spre Moldova, la domnul ei Vasile Lupul, „care fiind deplin stăpân al țării sale”² și un ales credincios al bisericii sale, se interesă foarte viu ori de biserica constantinopolitană devenise într'adevăr calvină. Vasile Lupul pomeni rugămintea lor bucuroș, făgăduind de a lucra pentru înfăptuirea sinodului și a suportă și cheltuelile lui³. Se îndreaptă deci cu scrisori către împăratul Rusiei Alexie Mihailovici și către regele Poloniei Vladislav al VII-ea, rugându-i ca să trimită arhieriei ortodoxi din țările lor la sinodul ce l-a convocat la Iași. După toate pregătirile necesare, sinodul se deschide în vara a. 1642 cu mare solemnitate în biserica sfinților Trei-ierarhi. De față eră și domnul țării. Delegați ai Patriarhului din Constantinopol erau: mitrop. Porfirie din Nicea „un bătrân care fă primii de

Vasile-Vodă cu multă cinste”⁴ și ieromonahul Meletie Sirigul, vestitul dascăl și mare predicător al bis. din Constantinopol, „pentru care Vasile întemeie îndată episcopia cea nouă a Proilavului sau a Brailei”⁵. Din partea Rusiei: Petru Movilă arhiepiscop și mitropolit al Chievului și Galiciei, Isaia Trofimovici, doctor în teologie și stareț la mănăstirea s. Nicolae din Chiev, Iosif Cononovici, rectorul colegiului chiev-movilean și egumen la mănăstirea Teofania și Ignatie Oxenovici, predicator în Chiev; așadară numai clerul înalt din Chiev. Din Moldova: Varlaam, mitropolitul Sucevei și a toată Moldova și exarh al plaiurilor, Evlogie al Romanului, Anastasie al Rădăuțului, Gheorghe al Hușilor și ieromonahul Sofronie, egumen la mănăstirea s. Trei-ierarhi din Iași. Muntenii lipsiră din cauza dușmăniei dintre Voevozii Vasile și Matei⁶. Sinodul eră prezidat de trimișii Patriarhului din Constantinopol. Programul sinodului

bis. rusești, care-i dă anză lui Movilă ca să compună Mărt. Ort., apoi cum o trimite el Patriarhului ecumenic spre aprobare la un sinod; despre desbaterea la sinodul din Iași, și în urmă despre primirea ei de carte dogmatică a tuturor ortodoxilor. 3. Meletie al Atenei în Istoria sa bisericească vorbește tot în senzul acesta despre sinodul dela Iași. 4. Istoricul bisericii rusești Macarie ne spune că P. Movilă compune la un sinod provincial din Rusia „Mărturisirea ortodoxă” și o trimite patriarhului Partenie I spre aprobare. Acesta după ce o află de bună o trimite prin reprezentanții săi la sinodul din Iași unde se aproabă din nou, fiind de față și reprezentanți din Rusia și Moldova. Tot atunci Vasile Lupul a tipărit în tipografia sa domnească epistola sinodală patriarhală din 1640 îndreptată contra aceleiași Confesiuni (din Geneva) și subscrisă de ierarhi grecești, dar și de cei moldovenesți și maloruși, pentru care a și primit (Vasile Lupul) deja delegații ce au participat la sinod o epistolă de laudă și de mulțămire. După ce se examinează și se află de bună M. O. a lui Movilă, se trimite la Constantinopol și o subscrisă afară de partenie I și Patriarhii Ioanichie al Alexandriei, Macarie al Antiohiei și Paisie al Ierusalimului. (Vezi Melchisedec Bis. ort. în luptă cu Protest p. 391 și 397).

¹ N. Iorga, O. c., p. 150.

² Ibid.

³ N. Iorga, O. c., p. 151. Nota sublimară 1. Studii și documente, V, p. CCV.

¹ Ținerea sinodului la Chiev încă nu se putea, „căci în Chiev eră puterea regelui eterodox al Poloniei” Cf. N. Iorga, Ist. lit. rel. a Rom., p. 150.

² Ibid.

³ Documentele cari vorbesc despre sinodul dela Iași: Cronicele Moldovei nu amintesc nimic, numai în cartea lui Dimitrie Cantemir „Descrierea Moldovei” se zice cumcă sub Vovodul Vasile Lupul s'a ținut în Iași un sinod în contra iconoclaștilor și a altor eretici din veacul ac. Ia. Știri mai detaliate găsim la scriitorii streini: 1. Patriarhul Ierusalimului Dositei, contemporan al sinodului dela Iași, ne spune în prefața sa dela cartea lui Meletie Sirigul și în opul său „Dodecavilos”, că sinodul dela Iași s'a convocat din partea Vovodului Lupul, suportând el și cheltuelile lui. Ne spune cauza pentru care s'a convocat acest sinod și în sfârșit că și Petru Movilă a luat parte la acest sinod. 2. Patriarhul Nectarie în epist. la sa tipărită la începutul „Mărturisirii ortodoxe”, adresată în a. 1662 către ortodoxii a toată lumea, prin care promulgă el „Mărturisirea ortodoxă a lui P. Movilă ca normă a credinței adevărate, ne vorbește despre starea

eră: 1. Condamnarea Confesiunii, numită pseudolucariană, dela Geneva și 2. Cercetarea și aprobarea Mărturisirei Ortodoxe a lui Movilă.

Se intră în desbaterea punctului prim din programul sinodului, citindu-se epistola sinodică patriarhală¹ a lui Partenie, adusă la sinod de reprezentanții săi. Conținutul epistolei caluminează în condamnarea Confesiunii dela Geneva și a autorului ei. Epistola se primește de cătră toți membrii sinodului și se întărește prin subscrierile lor. În primul rând se subscriu reprezentanții Patriarhului, apoi ierarhii Moldovei și mai pe urmă ar fi trebuit să se subscrie trimișii bisericii rusești. Dar subscrierea lor nu se găsește năicăiri și ei totuși au fost prezenți la sinodul din Iași. Probabil că ei s'au întârziat dela sinod, absentându-se când s'a tractat punctul prim, pentru că ei au fost aduși de Movilă anume pentru „Mărturisirea ortodoxă“. Dar și de altfel, „Rușii n'aveau nici o răzbunare de implimit față de Patriarhul Lucaris și țineau ca scandaloasele capitole calvine să fie înfățișate ca o lucrare apocrifă, ca o plăzmuire ce nu atinge întru nimic Biserica Răsăriteană.“² „Pentru ei era vorba înainte de toate să se întărească lucrarea Mitropolitului lor, în care Grecii vedeau neajunsuri și greșeli“³ în privința unor dogme. Destul că după ce se subscrieră reprezentanții bisericii grecești și românești, Movilă rugă sinodul, ca să-i incuviințeze să ducă epistola cu el la Chiev, ca să se sfătuiască asupra ei cu episcopii de sub jurisdicțiunea sa, căci nici unul din ei nu venise la sinod. El îi adună pe toți (patru) la Chiev și conferind cu ei o subscriu întâi Petru Movilă, apoi *Atanasie Puzina*, episcopul Ostrogiei, *Arsenie*, episcopul Lvovului (Lemberg), *Silvestru*, episcopul Peremislului și al Samborului, *Silvestru Cosov*, episcopul Mstislaviei. Astfel scrisă epistola se restituie sinodului dela Iași.

În continuarea sinodului care ținu trei luni și mai bine,⁴ se trece la cartea lui Movilă. Mărturisirea sa avea forma unui Catehizm cu întrebări și răspunsuri în număr de 261 și eră împărțită în trei părți, după cele trei părți fundamentale ale moralei: credința, speranța și iubirea.⁵ „Desbaterile n'au fost publice“;⁶ „Moldovenii erau prea puțin învățați ca să se amestece“⁷ și firul desbaterilor, firește, îl duceau Rușii și Grecii, cei mai mult interesați în toată afacerea.

Meletie Sirigul, din încredințarea sinodului îndreaptă⁸ Catehizmul lui Movilă, dându-i titlul de „Mărturisirea Ortodoxă“ (*Ἄρθόδοξος ὁμολογία*).⁹ Catehizmul îndreptat se primește, și Meletie Sirigul și tovarășul său plecară la Constantinopol, ducând Catehizmul lui Movilă într'o formă grecească și în alta latină.¹ Lucrările sinodului apărură în acelaș an în tipografia domnească din Iași.² Înainte de plecare, Părinții mulțămiseră domnescului lor găzduitor.³

(Urmează)

Despre simbolul credinții

Orcine voește să propună adevărurile creștine trebuie să înceapă cu simbolul credinții în care ca într'un mănunchiu bine legat să cuprindă tot ce să ține de această credință. Și dacă despre misionari să spune că ei întâi traduc simbolul credinții în limba poporului pe care voesc să-l creștineze, apoi e firesc că acesta trebuie să să exlice mai întâi viitorilor credincioși, căci numai după ce l-au înțeles bine aceștia pot afirma că cred. În cele următoare vom lămuri: Simbolul considerat în sine însuș și datorile noastre față de el.

1. Simbolul considerat în sine însuș.

Ocupându-ne cu cestiunea aceasta trebuie să arătăm:

a) Că *Simbolul în sine* este profesiunea credinții ce conține adevărurile principale ale religiunii creștine.

Să privim puțin învățătura lui Cristos: câtă curățenie, sublimitate, putere nu să cuprindă aci? Ea a convertit lumea, a împopulat deșerturile, a făcut mii și mii de mucenici din toate părțile societății omenești, din toate vârstele și din amândouă sexurile. Ea a făcut nimica bogățiile și plăcerile lumii, onorurile lumii și-au pierdut însemnătatea, omul a devenit un fel de înger luând pildă de viață pe însuș Dumnezeu. Prin urmare, poate fi om care să nu admire o învățatură așa de frumoasă și încântătoare?

Această sublimă învățatură să cuprindă pe scurt în Simbol. Toată mărirea, simplitatea, majestatea s. Scripturi e oarecum strânsă în acest extras elementar al învățăturii creștine. Omul, cunoscându-l odată, nu are mai mult trebuință de altceva, ci e deplin orientat în această lume.

Simbolul începe cu Dumnezeu făcătorul cerului și al pământului, sfârșește cu viața din veacul viitor, iar calea ne-o arată Domnul nostru Isus Cristos care s'a făcut om și trimițând pe Duhul sânt prin biserică ne povățuește cu mijloacele mântuirii sufletului nostru.

¹ Această epistolă se poate citi în întregime în Bis. Ort. în luptă cu Prot. p. 508—512, sau în Revista Teologică din Iași a. 1883.

² N. Iorga, Op. cit., p. 151.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Melchisedec, Op. cit., p. 157.

⁶ N. Iorga, Op. cit., p. 151.

⁷ Ibid.

⁸ Eus. Popovici, Op. cit., II. p. 417.

⁹ N. Iorga, Op. cit., p. 152.

¹ N. Iorga, Op. cit., p. 151.

² Melchisedec, Bis. ort. în luptă cu Prot. p. 604.

³ N. Iorga, Op. cit., p. 152.

Copilul care știe această formulă e mai în curat cu adevărurile esențiale decât cel mai renumit filozof.

De aceea nici nu ne poate cuprinde mirare, dacă Simbolului se închină toți.

De remarcat este apoi împrejurarea că acest simbol nu s'a compus după o muncă grea dogmatică. În ce chip Moisi s'a pogorât de pe muntele Sinai cu cele două table ca nu cod moral așa și biserica s'a pogorât de pe Golgotă cu codul adevărului. Intemeietorii sistemelor religioase falze, ca niște arhitecți răi, pilesc neîntrerupt edificiul învățăturilor lor; iar biserica dela început ș-a fixat sumarul învățăturilor și fiecare articol oferă spiritului omenesc anumită măsură de urmărire în ordinea adevărului.

Să nu să creadă însă că simbolul exprimă tot ce omul are să mărturisască; ci învățătura dumnezească și speculațiunile înalte ce o ating să cuprind în formule scurte, precum în sămânță să află rădăcinile, trunchiul, ramurile, întreaga viață măreață a pomului zdravăn, pe care cu timpul nu-l putem cuprinde cu brațele.

b) *În istoria lui.* Cine a dat simbolului întâia formă? Mai presus de orice îndoială este că el a putut-o primi numai dela s. apostoli. O tradiție veche ne spune că aceștia, înainte de a se împrăștia în lume de a predica evangelia, s'au adunat mai în urmă la olaltă și atunci chemând ajutorul Duhului sânt au compus această minunată mărturisire de credință. Și acum, nu departe de Ierusalim, să arată o peșteră unde să fi fost compus simbolul, tavanul e susținut de douăsprezece arcade în onoarea celor doisprezece apostoli¹.

Creștinii dintâi au primit simbolul de pe buzele s. apostoli; el era semnul după care să cunoșteau partizanii învățării lui Cristos. Tertulian scrie: „Un străin voia să aziste la adunările lor (creștinilor), la noi însă fu oprit și nu i-s'a permis să între de nu știe lozinca, adică formula de credință“.

Formula aceasta sântită fu repetită de mucenic între cele mai crâncene chinuri ca mijloc de a se încuraja.

Simbolul fu atacat din partea necredinții și încă cu multă vehemență. Așa chiar întâiul lui articol: *Cred într'unul Dumnezeu* nu putu fi priceput și admis de mulți. Politeizmul în cele trei secole creștine din răspuțeri să opune acestui adevăr prin adepții și sofisții lui. Dar s. Iustin Martirul, s. Clement Alexandrinul, Tertulian, Origen combat minciunile lui do-

vedind că, fără a nu-ș contrazice, nu să poate admite existența mai multor zei, că unitatea e atribut esențial al Ființei dumnezești. În scrieri neperitoare aceștia demonștră cu claritate admirabilă atributele acestui unic Dumnezeu, providența, dreptatea, sântenia, perfecțiunile lui infinite. După o luptă înversunată articolul întâi al Simbolului rămâne nealterat și adevărul lui e atât de limpede că nicicând nu va înceta să strălucească înaintea spiritului omenesc.

După această întâie învingere urmează noi atacuri. Arie, Nestoriu, Eutih atacă al doilea articol de credință: *Și într'unul Domn Isus Cristos.* Neagațiunea lor nelegiuită caută ei s'o întemeieze pe natura adorabilă a lui Isus Cristos. Cuvântul devine făptură, cea mai perfectă, cea mai veche decât toate, dar totuș făptură. Fiul nu e împreună vecinic ori consubstanțial cu Părintele. Prea curată Fecioară Maria nu e mai mult Maica lui Dumnezeu. Deodată cu întruparea dumnezească să alterează și Treimea dumnezească, apoi ce ne rămâne din adevăratul Dumnezeu care ni s'a descoperit prin profeti și în evanghelii? Erorile ereticilor s'au apărut cu cele mai perfide arme, dar ortodoxia are luptători îndrăzneți și hotărâți. S. Atanasie, s. Ilarie, s. Grigorie (amândoi), s. Vasile, s. Crizostom etc. apără învățătura sănătoasă și fac să amuțască clevetirile dușmanilor mândri de filozofia lor.

* În secolul IV să ivește erezia care atacă al treilea articol al Simbolului: *Și întru Duhul sânt.* Să emite învățătura greșită despre Duhul sânt cu privire la natura, viața, raportul lui cu celelalte două persoane ale s. Treimi. Sinoadele bisericii condamnă rătăcirea și învață că Duhul sânt purcede din veci dela Tatăl¹.

Veacul 16. turbură din nou biserica apusană. Luther, Calvin, etc. se opun învățării despre: *o biserică sântă, universală și apostolică.* Biserica, autoritatea ei doctrinală, unitatea, sântenia ei, organizația ei (cu preoți și turmă) sânt combătute; iar bărbați cu multă pricepere și zel păstoresc le apără. În biserica noastră aceste lupte n'au aruncat valuri așa mari, doar că din timp în timp când unii când alții din beligeranți se apropiu de ea cu momeli pânăce în secol. 17. mitropolitul Chievului Petru Movila depune învățătura ortodoxă în renumita lui mărturisire și așa creștinii ortodocși știu lămurit care e învățătura mântuitoare predată de Mântuitorul nostru și de s. lui apostoli și păstrată neschimbă până în zilele noastre.

Credința creștină începând cu sec. 18 e atacată în apus de raționaliști negând unii orice descoperire (Voltaire, Diderot, d'Alembert, Helvetius), iar lăsându-să toate în voea spiritului omenesc au trebuit să urmeze nenumărate rătăcirii cum ne arată întâmplările din timpurile mai noi. Aceste rătăcirii sânt îndeosebi socializmul, care nizuește să egalizeze deosebirile de posesiune în averile materiale, și materializmul care

¹ Chateaubriand scrie despre această peșteră: „Pânăcând lumea întreagă adora în fața soarelui mai mulți zei rușinoși, doisprezece pescari ascunși în lăuntru pământului alcătuiesc mărturisirea de credință a neamului omenesc și recunosc unitatea lui Dumnezeu, făcătorul acestor stele la a căror lumină nimene nu îndrăznise să proclame existența lui. Dacă trecând pe acolo un Roman dela curtea lui August ar fi văzut pe cei doisprezece Iudei cari compuseră această lucrare minunată, cu cât dispreț ar fi privit la ei! Și totuș aceștia au nimicit templele Romanilor, religiunea înaintașilor, au schimbat legile, politica, morala, rațiunea și chiar gândurile oamenilor!“

¹ Știm că în privința acestei învățături biserica apusană (romană și protestantă) rătăcește și în zilele noastre întrucât învață că Duhul sânt nu purcede numai dela Tatăl ci și din Fiul (filioque).

nu recunoaște ființa nemuritoare a sufletului, spiritualitatea și existența lui. — prin urmare trebuie să nege învierea trupurilor și viața vecinică.

Lupta începută cu atâta înverșunare în sec. 18. contra Simbolului nu s'a terminat, ci când, unul când altul din corifeii filozofiei îi dă câte o lovitură, dar el stă neclintit, deoarece despre adevăr nicicând nu s'a poate demonstra contrarul. Din contră progresul științelor pune dogmele creștine într-o lumină și mai măreață, fără a le lua fondul misterios, ni le arată în armonie cu rațiunea.

Am văzut că atacurile s'au făcut în ordinea în care adevărurile, dogmele creștine sânt înșirate în credeu; iar discuția s'a sfârșit fără ca formularul în vătăturii să fi simțit vr'o știrbire.

Potrivit a fost comparat simbolul cu un inel de aur în care sânt douăsprezece petri scumpe din care nici una nu poate fi scoasă cu orice putere mare din lume.

Dar nu numai Simbolul e intact, ci fiecare articol al lui cuprinde germenul minunatelor dezvoltări dogmatice. E un arbore frumos împodobit cu frunze vecinice și o vegetație puternică îl înzestrează neîntreput cu ramuri noi.

Să luăm d. e. articolul credinței: Cred în Isus Cristos, *născut din Fecioara Maria*. Din aceste cuvinte biserică infalibilă a propus maternitatea dumnezească. etc.

Astfel nu ne surprinde împrejurarea că simbolul, privit în sine ori în istoria lui impresionează foarte mult sufletul nostru.

(Urmează)

Creștinismul și învățatii în veacul al XIX

(Continuare)

În acești ani să petrece și o idilă curată din care să naște o unire binecuvântată de Dumnezeu. Și acum sentimentele să aștern pe hârtie — obicei necurmat al lui Ampère — El notează toate bătăile inimii lui într'un carnet ce ne-a rămas supt numele: *Amorum* — 1796. În acest an anume întâlnește el întâia dată, într'o sară, pe Iulia Carron; de aceea scrie: „Duminică, 10 Aprilie, am văzut-o mai întâi”. Notița e laconică. Să continue apoi în intervale la început mai mari (a doua întâlnire e la 10 August), mai apoi mai mici, totdeauna însă laconice și pline de un sentiment al adâncimii ce poate avea numai curăția!

Nunta religioasă s'a întâmplat la 6 August 1799 în taină (era încă regimul Directoriului), iar căsătoria civilă câteva săptămâni în urmă. Într'acestea Ampère, înainte de a întemeia familie nu alesese felul vieții de aci înainte: grea cestiune pentru un spirit îndatinat așa mult să vagabondeze, cum era al lui. La început Ampère ezită; Iulia vrea ca el să intre în comerț, și doamna Carron știu să-i menajeze ambiția până la funcțiunile unui agent de schimb; în urmă el se hotărăște pentru profesorat, ce rămâne cariera lui pentru totdeauna. După trei debuturi slabe (repetitor

și profesor privat în Lyon (1798), învătă el succesiv în școala centrală din departamentele Ain, Bourg (1801), apoi după un memoriu savant înaintat Institutului de Franța (Considerațiuni matematice asupra teoriei jocului) ajunge la liceul din Lyon (primăvara an. 1809), apoi la școala politehnică (1804), în urmă la Colegiul de Franța (la 1824) prin lucrările lui asupra magnetizmului și electricității.

Dela început să promitea tânărului profesor un viitor strălucit; Rămâne a să asigura viitorul lui religios. Această cestiune importantă a preocupat pe evlavioasa lui soție, îndeosebi că dela nașterea copilului lor (Ivan Iacob, la 12 August 1800) dânsa nu se simțea bine, ci slăbise trupește. Dar slujba apostoliei ea nu o uită, cum ne mărturisește „jurnalul”. De Paștile anului 1802 profesorul Ampère scrie dela Bourg soției sale: „Eu mă aflu într'o stare sufletească aparte, e ca cum un om s'ar îneca în scuiatul său și care caută înzadar să se acate de o ramură. Ideile despre Dumnezeu, vecinicie, stăpânesc între celece petrec în imaginația mea; și după multe gândiri și reflexiuni singuratică, al căror detail ar fi foarte mare, m'am hotărât să consultez psaltirea lui Francis de La Harpe care trebuie să fie acasă, broșată, cred, în hârtie verde și un Ceaslov — dupăcum vei alege tu”.

El e mișcat, e abătut; dar încă nu e convertire, hotărâre definitivă. Aceasta ne-o dovedește mai bine o epistolă ce a scris-o el în anul următor (1803), reîntorcându-se de aceleași sărbători ale Paștilor și când răsunau în inima lui tonurile îndemnării soției lui.¹

La epistoala lui Iulia răspunde în cuvinte pline de dragoste calmă, de pace și nădejde. Ea îl iubește și ea totdeauna va crede în amorul lui. Ea nutrește un sentiment intern că nicicând nu va uita acele zile „când uniți prin încredere ne-am legat în inimă unul cu² altul”.

¹ El scrie: „Simțesc că inima mea e cuprinsă de o tristețe care cuprinde cel puțin ceva bine ce mă dispune la evlavie. Gândesc, de când m'am despărțit de tine, ce aștepti tu dela mine; tu nu știi cât de mult cere spiritul meu să se adâncească în reflexiuni, de când e în această stare. De altfel sânt hotărât să fac totul; dar cât de greu îmi cade că nu-ți pot împărtăși toate gândurile mele! Acest lucru nu s'a poate spune în epistoale.

Tu-mi zici să reflectez, eu o fac foarte adese. Spiritul meu nu e deloc liber, abia pot lucra.

Demersul acesta eu îl consider de foarte important. Putea-voi trăi de aci înainte ca cum nu l-aș fi făcut? Îmi pare rău, pentru liniștea ta, că ți-am vorbit de acestea de atâteaori. De aș fi sigur că tu mă vei iubi odată ca mai nainte, aș fi liniștit și aș putea să lucrez după cum îmi place mie.

Vei înțelege că e foarte prost lucru de a mă încrade deodată unui om pe care nu-l mai văd, îndeosebi că nu aflu pe nimene care să mă inspire.

Așa-voi în viața mea astfel de sărutări pe buzele tale ca celece mi-ai dat când am sosit la Lyon? Vei crede poate că sânt nebul, deoarece schimb atâtea idei; dar pana ascultă de spiritul meu turbulent de agitație. Dragă Iulio, gândești tu acuma la mine?

Sânt hotărât să fac ce dregi tu, dar aceasta pot face numai când voi veni la Lyon.

² Așa-i, dragă prietene, acestea sânt puținele mele momente de bucurie, și pot să le simțesc cu mai

După această epistolă Ampère se liniștește încâtva. căci altădată scrie Iuliei, că de câteori are trebuință de epistola ce o va primi, deoarece atunci revin momentele dulci ce ea știe să le zugrăvească. Oric scrii tu despre creșterea copilului nostru e adevărat, iar eu, mă supun și voi căuta să-mi împlinesc conștientios datoria instruindu-mă întâi pe mine însumi... Tu mă vei iubi în veci, aceasta e semnul epistolei tale care m'a liniștit, după ce am scăpat de dulci lacrimi.

Deznodământul să apropie; sufletul acestă turburat primește lovitura decisivă. Ampère părăsește Bourg la 17 Aprilie după ce primise catedra dela liceul din Lyon. Dar acum începe agonia precipitată de dna Ampère. Pe patul durenților soției să încheie convertirea soțului. În „jurnal“ avem strigăte scurte, întrerupte ale sufletului care ne spun cum s'a petrecut lucrarea între dar și atacurile din urmă ale naturii¹.

(Urmează).

Anunț școlar.

Școala civilă de fete din Arad.

Se aduce la cunoștința Onoratului Public, că *inscrierile* la școala civilă de fete cu internat din Arad pentru anul școlar 1909/1910 se vor face în zilele de 19—22 August (1—4 sept.) a. e., în localitatea școlii (strada Deák Ferencz Nr. 27).

Părinții vor preceda însă corect, dacă în scris, își vor anunța fetele spre primire încă de mai înainte, *îndată după publicarea acestui anunț*, adresându-se în aceasta afacere dlui dr. George Ciuhandu, referent școlar la Conzistorul rom. ort. din Arad.

Taxa pentru internat este: 450 cor., pe anul întreg școlar, în care sumă se cuprinde și *didactrul școlar*.

multă dulceață. De ce să credem că ele nu să vor mai reîntoarce? E adevărat că discuțiile asupra diferitelor subiecte, greutatea de a încredința despre celece gândesc, toate acestea absorb timpul și spiritul și împiedecă comunicarea intimă. Dar, dragă prietene, sper că nu ne vom afla totdeauna în această stare grea; spiritul încă va fi agitat odată, tu vei începe să cugești mai solid cu anii, îndeosebi văzând că-ți crește copilul, cui tu trebuie să fi pildă și care îți va cere samă de idcile tale. Ca să i-le poți lămuri trebuie însuși să fi convins de ele. Toate acestea le văd în viitor, eu mă văd între voi doi, pe cari vă văd ca pe fi mei, căci relele m'au deșteptat și mi-au dat răgaz să fac reflexiuni care au întărit rațiunea mea. Așa când vârstele noastre să apropie una de alta, crede că soția ta are cu zece ani mai mult decât tine. Și aceasta să poate înțelege în toate chipurile, fiindcă au dispărut frăgezimea, activitatea, veselia, grațiile tinereții; inima mea însă e aceeaș, ca totdeauna te va iubi și aceasta îți ajunge — așa e dragă prietene? Te îmbrățișez cu aceste gânduri și tu-mi vei răspunde la fel. Sântem de acord.

¹ În 22. Mai, Duminică. Am plecat sara, pe Iulia am lăsat-o destul de obosită. Voi reveni la dânsa după ce am aflat adresa dnului Lambert (preotul care avea să primească mărturisirea lui).

28 (Sâmbătă), înainte de Rusali. Am vorbit mai întâi cu Lambert câteva momente la mărturisire.

6. Iunie (Luni) — absolvare.

7. Marți — ziua aceasta a decis restul vieții mele.

Taxa de întreținere este a se plăti *anticipativ* în patru rate egale: la înscriere, la 1 nov., la 1 febr. și 1 apr., la Cassa Conzistorului.

Pentru această taxă elevele vor primi:

1. *Instrucțiunea prescrisă pentru clasele I—IV civile*, educațiune religioasă-morală, deprindere în con-verzația română, maghiară și germană, apoi instrucție în *economia de casă*, deprindere în pregătirea buca-telor, croit și cusut.

2. Locuință în odăi igienic îngrijite, provăzute cu mobile necesare.

3. Vipt întreg și anume: *dejun* (cafea cu lapte), *prânz* (2 plese, iar duminica și în sărbători 3—4 plese), *ujină* (cafea cu lapte) și *cină* (2 plese).

4. Spălat, luminat, încălzit și tot la 2 săptămâni baie (scaldă).

Afară de taxa de întreținere, elevele interne mai au a solvi 10 cor., *pentru medic* (pe an), pentru care taxă vor primi în caz de lipsă îngrijire medicală și medicamente.

Pentru *instrucția la pian* se plătește lunar o taxă de 10 cor. (3 ore la săptămână).

Atât elevele externe, cât și cele interne vor plăti la *prima* înscriere 6 cor., ca *taxă de înscriere*.

Tot la înscriere fiecare elevă va avea să mai plătească 1 cor., la an pentru *biblioteca școlară* și 25 cor., taxa de *mobiliar*.

Taxele: pentru medic, de instrucție la pian, de înscriere și pentru sporirea bibliotecii se vor plăti la mâna directoarei școlii.

Elevele externe vor plăti *didactru* 60 cor., la an, de asemenea anticipativ, în 4 rate egale de câte 15 coroane, la mâna directoarei școlii.

Elevele *externe*, cari vor veni mai târziu, au să plătească *întreg didactrul*, iar elevele primite în internat mai târziu, vor avea să plătească *didactru* pe timpul întârzierii.

Elevele *interne*, cari ar absentă din internat în decursul anului școlar din cauză de morb sau din alte cauze, — fie absentarea mai lungă ori mai scurtă, vor avea să plătească *întreagă* taxa de întreținere, dar *numai* în cazul când eleva respectivă, pe lângă toate că va fi absentat, ar putea fi admisă după lege la examen.

Acele eleve, cari *după absolvarea școlii* doresc să se mai perfecționeze în *economia de casă, croit, cusut, muzică, pictură ș. a.*, vor fi primite ca eleve benevole cu taxa elevelor interne.

În *clasa I civilă* se primesc eleve, cari dovedesc, că au absolvat cu succes 4 clase elementare ori apoi, în lipsă de certificat școlar, vor prestă examenul de primire.

În *celelalte clase* se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes clasa premergătoare la școală de categoria școlii civile.

Absolventele clasei a V-a și a VI-a elementare se primesc, pe baza unui examen de primire, în clasa corăspunzătoare etății candidatei și rezultatului dovedit la examenul de primire.

Elevele, cari se matriculează pentru primadata la școală, afară de atestatul școlar din clasa precedentă au să mai producă: extras de botez și certificat de revaccinare.

Fiecare elevă internă are să aducă cu sine: 1 saltea (madrat), 1 covorel lângă pat, 2 perini cu 4 fețe, 1 paplomă cu 2 fețe; 2 cearșafuri de desupt (lepedee) și 2 cuverturi albe (acoperitoare de pat), 6 bucăți de rufe, schimburi din fiecare și anume: 6 cămeși, 6 camizoane, 6 pantaloni, 6 părechi de ciorapi, 4 rochițe, 12 batiste, 6 ștergare, 3 serviete, toate cu monogramuri proprii, apoi tacâmuri: cuțit, furculiță, lingură mare și linguriță, 2 pahare (1 pentru beut, iar altul pentru, dinți), 1 lavor (lighian), 4 cârpe pentru șters lavorul, perie de cap, de dinți și de haine, peapțân și foarfeci, haină de port și 4 șurț: negre, 1 palton (haină de iarnă), 2 părechi de ghete și 1 ploier.

Afară de acestea, fiecare elevă internă ori externă îndată dela începerea anului școlar are să fie provăzută cu *manuale și recvizite de învățământ*, respective cu recvizitele de scris, muzică și lucru de mână.

Pentru lucrul de mână și pentru alte trebuințe se va depune, la mâna directoarei internatului, o sumă oarecare de bani, despre care se va purta socoteală.

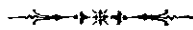
Elevele la înscriere au să fie însoțite de părinți sau îngrijitorii lor.

În privința uniformei, care va fi modestă, se vor lua dispozițiuni ulterioare, ca să fie cât de ieftină și bună.

Prelegerile se vor începe fără nici o amânare, în 24 Aug. (6 Sept.) și dela acest termen elevele vor putea fi primite numai cu concesiunea specială din partea Conzistorului diecezan.

Arad, din ședința conzist. dela 11/24 Ianie 1909.

Conzistorul rom. ort. din Arad.

Anunț școlar

Să face cunoscut tuturor pe care-i privește, că înscrierile la institutul teologic și pedagogic din loc vor fi 1—3 Septembrie st. v.

a) Ceie: vin întârdată la institutul teologic petițiunile lor de primire au să le înainteze Venerabilului Conzistor diecezan cu acelușe următoare: Extras de botez, testimoniu cel puțin de pe cl. 6 gimnazială, eventual de cl. 8 gimnazială sau testimoniu de maturitate, declarațiune a părinților că se vor îngriji de cele trebuincioase câtă vreme petentul studiază în institutul teologic.

b) Aspiranții de a fi primiți în institutul pedagogic petițiunile le adresează Direcțiunii acestui institut înzestrându-le cu următoarele documente originale: Extras de botez, testimoniile de pe 1—4 cl. gimnazială, atestat medical că e sănătos. Dacă vru-nul studiile gimnaziale le-a întrerupt are să dovedească unde a fost aplicat în acel timp.

Direcțiunea.

Știri

Ziua nașterii Majestății Sale Împăratului și Regelui nostru s'a sărbăt în catedrala noastră Miercuri în 5/18 l. c. cu o rugăciune de mulțămită (Doxologie) din partea I. P. C. Sale părintelui arhimandrit și vicar episcopesc *Filaret Musta*, aziatat fiind de P. C. Sa părintele protosincol *Dr. Iosif Tr. Badescu*, de P. O. D. protopresbiter *Audrei Ghidiu* și de preoții *Spiridon Șandru* și *I. Stoian*. Prezenți au fost și reprezentanții autorităților civile și militare din loc.

Deputați congresuali. La alegerile supletoare din dieceza noastră au fost aleși deputați la congres dnii: *Dr. St. Petrovici* în cercul Satul nou și *Dr. Val. Branște* în cercul Lugoj.

Di Dr. Mihail Brădiceanu ne aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațională în *Teregova*, Strada principală.

Anunț. Dna *Judita Secula* din Arad, fostă directoară la internatul de fete, anunță în „G. Tr.“, că a întocmit o școală privată pentru eleve mai mari, unde afară de studiile aparținătoare unu, „Curs complementar“, elevele vor primi instrucțiune din menaj, făcând praxă la pregătirea bucatelor, călcatul rufelor, cusut de rufărie, sub conducerea unor aprobate profesoare. La dorință se dă instrucțiune și în muzică sau în pictură, pentru care stă la dispoziție câte o distinsă instructoare. Începutul cursului se face în 15 Oct. n. Alte informațiuni se dau la dna directoară în Arad strada Kazinczy, 2.

În atențiunea părinților. Atragem binevoitoarea atențiune P. T. părinților asupra „Anunțului școlar“ ce ni-l trimite Ven. Conzistor din Arad spre publicare, din corpul foii noastre. E vorba de școala civilă română de fete din Arad, pe care am trebui-o s'o sprijinim cu amândouă mâinile ca să poată trăi. De sigur, că nu vom sprijini-o trimițându-ne fetițele prin institute străine, iar institutele noastre, susținute cu câtă dragoste și jertfă!, stau numai cu păreții. E de prisos să mai amintim că azi, când suntem împinși de împrejurări a ne îngărâdi tot mai mult prin *căminul* românesc, al căruia decor scump și forță este femeia română, e o datorie sacră a fiecărui cap de familie românească să-și dea copiii și fetițele la institute românești.

Festivalul tenorului liric Vasiliu. Azi, Duminică în 9/22 l. c. se va da în sala cea mare a otelului Lichtnocker un *Festival Muzical* de cătră renumitul tenor liric Domnul *GH. S. VASILIU* premiat la Concursul internațional de muzică din Italia, cu diploma de onoare. Programul festivalului e următorul: 1. Se 'nsenină zările: cântec de Vasiliu, cântată de Vasiliu. 2. Pasăre pribeagă: Romanță, cuvinte de Sylva cântată de Vasiliu. 3. Foae verde de bujor: melodie de peste munți cântată de Vasiliu. 4. Elucevan le stele: celebra arie din opera Tosca cântată de Vasiliu. 5. Noi vrem pământ: de Coșbuc: muzica de Vasiliu cântată de Vasiliu. 6. Vino, badeo, vină: Idilă de Vasiliu cântată de Vasiliu. Frumoasa Doina Oltului: Cântată în la minor: de Vasiliu. Începutul la 9 ore seara. Locul I. 3 cor. Locul II. 2 cor. Locul III. 1 cor. Numele Dlui Vasiliu este destul de cunoscut prin dese concerte ce le-a dat prin părțile noastre, și de aceea nu ne înjoim că publicul nostru românesc va grăbi și de astădată să sprijinească concertul Dlui Vasiliu. Îl vedem cu drag în mijlocul nostru!

Conunie. Teologul abs. dl Nicolae Popovici își serbează cununia sa cu domnișoara Elisaveta Vuc în 17/30 August a. c. la 4 ore d. a. în biserica gr. or. rom. din Bocșa-Română. Fericire tinerei părechi!

Expoziție de industrie. La 1 Sept. a. c. se va deschide la București o expoziție a produselor școlilor de meserii și de comerț din România. Acei dintre meseriașii noștri, cari doresc să viziteze expoziția să se adreseze la ziarul „Munca“ din Sebeșul-săsesc (Szász-Szebes) pentru a dobândi favoruri de călătorie.

Cursuri românești la universitatea din Lipsa. La sfârșitul lunei Octomvrie (st. n.) se vor începe la universitatea din Lipsa cursurile semestrului de iarnă. Va interesa de sigur pe Români să știe, că prof. *Dr. Gustav Weigand*, începe un curs nou, tractând *Gramatica istorică românească*. Pentru fiecare începător în studiul limbei românești este un prilej binevenit să pună baze solide

cunoștințelor sale filologice românești. Deoarece cursul acesta introductiv nu vine la rând decât în restimpuri mai mari, se întâmplă inconvenientul, ca începătorul să nu aibă puțință de a studia la *universitate* elementele, de cari are trebuință mai târziu, ci e silit să se ocupe ex privata diligența cu studiile preliminare — ceea ce de sigur, neplăcut. Se atrage deci atenția acelor studenți români, cari doresc să urmeze cursurile și să studieze limba românească din punct de vedere filologic asupra cursului anunțat de prof. Weigand și se exprimă dorința, ca să se înscrie cât mai mulți Români în acest semestru de iarnă. Numărul străinilor înscriși în semestrul trecut la seminarul românesc, a fost mare — unul din anii cei mai frecvențați. Seminarul românesc, condus de acelaș Dn Prof., se află în Lipsca, Querstrasse Nr. 5.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării Ven. Conzistor diecezan gr. ort. român din Caransebeș ddo 13 Iunie a. c. sub Nr. 2918 B. ex 1909, se escrie „din nou“ licitațiune minuendă pentru zidirea de nou a bisericii gr. ort. române din comuna **Unip**, protopresbiteratul Buziaș.

Prețul de esclamarie este: 22004 cor. 5 fil.

Licitațiunea se va ținea în 16/29 August 1909 la orele 10 a. m. în școala conf. gr. ort. română din loc.

Doritorii de a întreprinde acest lucru să se prezenteze în ziua amintită, având a depune vadiul de 10% din prețul esclamariei în bani gata ori în hârtii de valoare.

Planul și specificațiunea de spese și măsuri, precum și condițiunile de licitațiune, se pot vedea în orice zi la oficiul parohial din loc.

Comuna bisericească își rezervă dreptul de preferință asupra acelor măestri întreprinzători, în cari va avea mai multă încredere. Întreprinzătorul nu are drept de a pretinde diurne sau viatic și spese de călătorie.

Întreprinzătorul este îndatorat să rebonifice comunei bisericești spescele de: 240 cor. avute cu compunerea planului.

Unip, din ședința comitetului parohial, ținută la 5 Iulie v. 1909.

Iuliu Crainic m. p.,

paroh și preș. com. parohial.

Iosif Nanu m. p.,

not. com. parohial.

În conțelegere cu protopopul tractual **Ioan Pepa**. 1—3 [10]

Concurs

Nr. 4912 Șc. ex. 1909. Pentru conferirea unui stipendiu în suma de 160 cor. pe anul școlar 1909/10 din „Fundatiunea în Domnul răposatului Dimitrie Peția și fiului său Ioan“ se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“.

Petițiunile au a fi înzestrate cu următoarele documente:

1. Estras de botez spre a dovedi, că petentul este Român de religionea gr. or.;

2. Atestat spre a dovedi că petentul aparține diecezei Caransebeșului;

3. Atestat de paupertate și

4. Atestat original școlar despre progresul și purtarea morală a petentului din anul școlar precedent.

Pentru obținerea acestui stipendiu pot concurge acei tineri, cari urmează studiile la vr'o școală gimnazială, reală, academii publice ori universități.

Se observează, că între condițiuni egale vor fi preferiți cei născuți în orașul Caransebeș, apoi cei născuți pe teritoriul fostului regiment confiniar, româno-bănățan Nr. 13.

Caransebeș în 7/20 August 1909.

1—3 [36]

Filaret Musta m. p.

Arhimandrit, vicariu episcopesc.

Pentru întregirea definitivă a posturilor de **învățător** la școlile confesionale gr. or. rom. din **Botinești** și **Curte**, din protopresbiteratul Făgetului, cu termenul de 30 zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

I. Botinești.

1. Salar în bani gata 600 cor.
2. Pentru conferință 10 cor.
3. Pentru scripturistică 04 cor.
4. Pentru adunare generală 10 cor.
5. Pentru lemne 26 cor. pe care va avea să le aducă învățătorul pe spesele sale.
6. Dela înmormântări 40 fil., iar cu liturgie 1 cor.
7. Locuință liberă cu grădina de un juger.

II. Curte, pentru al doile post de învățător.

1. Salar în bani gata 1000 cor.
2. Pentru cuartir 200 cor.
3. Pentru $\frac{1}{4}$ juger grădină 20 cor.

Pentru încălzirea salei de învățământ să va îngriji comitetul parohial.

Alesul învățător este îndatorat a purta cantoratul în sf. biserică, a purta scripturistica în comitetul și sinodul parohial și a compune socofile cuitului și ale bisericei.

Pentru serviciile prestate înainte de ocuparea vreunuia din aceste posturi, comunele nu acordă alesului nici un fel de emolument decât cele înșirate aici.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi au a-și așterne petițiunile instruate conform normelor din vigoare în termenul deschis, la oficiul protopresbiterat gr. or. român al tractului Făget.

Comitetul parohial dorește ca recurenții să se prezinte în vre-o Duminică sau sărbătoare în sf. biserică a respectivei comune, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, dar nu în ziua de alegere.

Făget în 28 Iulie 1909

1—3 [33]

În conțelegere cu comitetele parohiale, **Sebastian Olariu** m. p. protopresbiter tractual.

Pentru ocuparea parohiei de clasa a II-a din **Ilova**, protopresbiteratul Caransebeșului, se escrie a doua oară concurs cu termen de 30 de zile.

Emolumente:

1. Sesiune parohială în complex de 32 jug.
2. Biru! parohial dela 221 de numeri à 84 fileri.
3. Venitul stolar dela boteze, cununii și înmormântări.
4. Dela umblarea cu crucea de 2-ori pe an 80 cor.
5. Alte venite accidentale 20 cor.
6. Cortel parohial în stare slabă.

Recurenții sunt invitați a-și înainta petițiunile de concurs P. On. oficiu parohial până la termenul indigitat și a se prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare în biserică.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

1—3 [34]

Pentru ocuparea parohiei de clasa a II-a din **Brebul**, protopresbiteratul Caransebeșului, se escrie concurs cu termen de 30 de zile.

Emolumente:

1. Sesiune parohială în complex de 107 jugere.
2. Biru! parohial usuat.
3. Stola usuată dela boteze, cununii și înmormântări.
4. Folosirea unui intravilan parohial, pe care alegândul preot va avea să-l îngredească.
5. De cortel va avea să grijască alesul preot.

Recurenții sunt poftiți a-și înainta petițiunile de concurs P. On. oficiu protopresbiterat în Caransebeș și a se prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare în biserică.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

1—3 [35]

R. GRAU ȘI FIUL, păpușar

Karânsebes („LA CIZMA ROȘIE“)

Telephon 47. In casa institutului pedagogic-teologic diecezan.
 Depositul cel mai mare în ghetete fine de dame,
 domni și băieți.

Unicul depozit al renumitelor fabricate a toată lumea

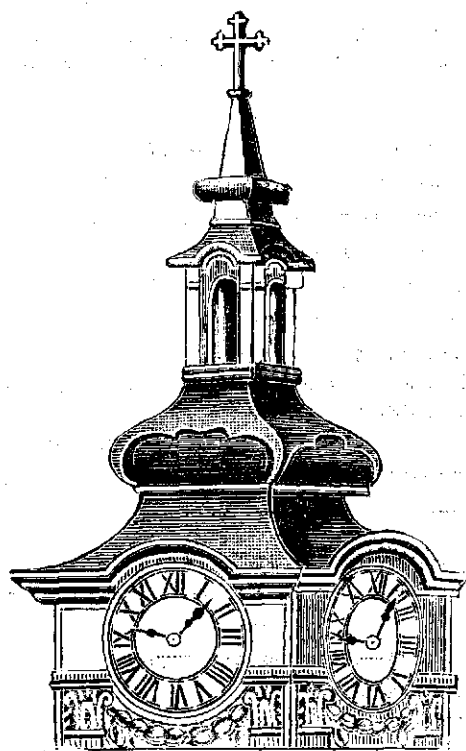
„Kobrak“ și „Danubia“

și ghetete veritabil americane.

Gătirea ghetelor fine și moderne după măsură.

Reparaturi prompt și ieftin.

1 52 [3]

OROLOAGE

pentru turnuri bisericesti

in executare solida precum și repa-

ratura acestora provade sub garanție

Friederic Grochowina

orologier și mehanic

în Caransebes.

Casa institutului pedag.-teol. diecezan Telephon 31

8—26 [1]